

MI A LUX-DÍJ?

A 2007-ben alapított LUX-díj az Európai Parlament évente odaítélt filmművészeti díja. A LUX-díjnak két fő célkitűzése van: az Európáról zajló nyilvános vita reflektorfénybe emelése, illetve az európai (koprodukción készült) alkotások terjesztésének támogatása. A forgalmazás ugyanis az európai filmművészet „Achilles-sarka”, amely helyzetben tovább gyengítenek a nyelvi akadályok. A LUX-díj célja e problémák áthidalása.

A LUX-díj a feliratozás és a terjesztés támogatásával abban segítette az európai filmeket, hogy szélesebb közönséghez jussanak el. A LUX-díjon keresztül az Európai Parlament a kulturális sokszínűséget támogatja és elősegíti az európaiak közötti kapcsolat létrejöttét.

MIK AZOK A LUX FILMNAPOK?

A LUX-díj hivatalos döntőjében részt vevő 3 film vetítését jelenti az Európai Unió 28 országában, azonos időszakban – 2013 őszén. A LUX-díj részeként a 3 versenyfilmet az Európai Unió 24 hivatalos nyelvén a LUX filmnapokra feliratozzák. A program célja az európai filmművészet sokszínűségének és gazdagságának megismertetése a lehető legtöbb európai polgárral, valamint a 2013. évi LUX-díjért versenyben lévő filmek témáinak megvitatása. A filmekben felvetett kérdések a mi történeteket mesélnek el, érzéseket váltanak ki belőlünk, és mindenkit érintő témákkal foglalkoznak.

HOGYAN VÁLASZTJÁK KI A FILMEKET?

A filmeket filmipari szakemberek egy csoportja választja ki, ők képezik a választóttestületet. A LUX-díj hivatalos döntőjében részt vevő 3 film a választóttestület döntését tükrözi.

A díj odaítéléséről az európai parlamenti képviselők döntenek, idén december 11-én.

MI A KÖZÖNSÉGDÍJ?

A közönségdíj a nézők által választott kedvenc LUX film vagy téma. Látogasson el weboldalunkra, a luxprize.eu-t vagy Facebook-oldalunkra, és fejtse ki véleményét a filmekről. A közönségdíjat a 2014 júniusában/júliusában megrendezésre kerülő Karlovy Vary Nemzetközi Filmfesztiválon hirdetik ki. Ez szimbolikusan lezárja az aktuális LUX-díjat és – 10 új film 2014. évi hivatalos jelölésével – utat nyit a következő évi filmnapoknak.

AZ EURÓPAI PARLAMENT

LUX DÍJ

A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉGÉRT

MIELE
VALERIA GOLINO

NÉZZE MEG,
VITASSA MEG,
SZAVAZZON

@luxprize
#luxprize

WWW.LUXPRIZE.EU

LUX FILMNAPOK

3 FILM | 24 NYELVEN
28 EURÓPAI ORSZÁGBAN
WWW.LUXPRIZE.EU

MIELE

Rendező: Valeria Golino
Ország: Olaszország, Franciaország
Év: 2013
Játékidő: 100'
Szereplők: Jasmine Trinca, Carlo Cecchi, Libero De Rienzo, Vinicio Marchioni, Iaia Forte
Producer: Viola Prestieri, Riccardo Scamarcio, Anne-Dominique Toussaint, Raphael Berdugo
Gyártás: Buena Onda, Les Films des Tournelles, Rai Cinema, Cité Films
Díjak: Cannes 2013, Un Certain Regard, Brussels Film Festival 2013, LUX Prize Official Selection Competition, Globi d'Oro 2013, Best debut film, Best actress (Jasmine Trinca)

Szinopszis

Irene egyedül éli elszigetelt életét. Titokban halálosan beteg embereknek ad drogot, hogy így segítse őket méltósággal meghalni. Egy nap egy új "ügyfélnek" halálos dóziszú drogot ad, de időközben megtudja, hogy a férfi teljesen egészséges. Irene úgy dönt, nem vállal felelősséget a férfi öngyilkosságáért. Ettől fogva Irene és Grimaldi élete akaratlanul is összefonódik és ez a szokatlan kapcsolat gyökeresen megváltoztatja Irene életét.

ALABAMA ÉS MONROE

Rendező: Felix van Groeningen
Ország: Belgium
Év: 2012
Játékidő: 110'
Szereplők: Veerle Baetens, Johan Heldenbergh, Nell Catrysse, Geert van Rangelberg, Nils de Caster
Producer: Dirk Impens
Társproducer: Frans Van Gestel, Arnold Heslenfeld, Laurette Schillings
Gyártás: Menuet Producties, Topkapli Films
Díjak: Berlinale 2013, Panorama Special Audience Award, CPH PIX 2013, LUX Prize 2013 Official Selection Competition, Tribeca Film Festival 2013

Szinopszis

Az ALABAMA ÉS MONROE egy pár, Elise és Didier szerelmi történetéről szól Elise saját tetoválószalont vezet, Didier egy zenekarban bendzsózik. Didier mesél, Elise meghallgatja. Kapcsolatuk szerelem első látásra, a különbözőségük ellenére is. Didier elkötelezett ateista, ugyanakkor naivan romantikus alkat. Elisének tetovált kereszt van a nyakán, jóllehet két lábbal a földön jár. Boldogságuk Maybelle nevű lányuk megszületése után teljesebbé válik. Maybelle 6 éves korában rákos lesz. Didier és Elise teljesen különbözően reagálnak a hírre, de Maybelle nem hagy nekik választást: a szülőknél együtt kell megküzdeniük lányuk betegségével.

THE SELFISH GIANT

Rendező: Clio Barnard
Ország: Nagy-Britannia
Év: 2013
Játékidő: 93'
Szereplők: Sean Gilder, Siobhan Finneran, Lorraine Ashbourne, Steve Evets, Elliott Tittensor, Conner Chapman, Shaun Thomas
Producer: Tracy O'Riordan
Gyártás: Moonspun Films, BFI Film Fund, FilmFour
Díjak: Cannes 2013, Directors' Fortnight, LUX Prize Official Selection Competition

Szinopszis

Mai mese a 14 éves Arborról és legjobb barátjáról, Swiftyről. Az iskolából és saját közösségükből is kizárt fiúk találkoznak Kittennel, a helyi fémhulladékkereskedővel, és egy lovaszekéren fémeket kezdenek el gyűjteni neki. Swifty jól bánik a lovakkal, Arbor pedig jó üzleti érzéssel bír, ami jó csapatot kovácsolja őket. Amikor Arbor kapzsivá és kizsákmányolóvá válik, kapcsolatuk feszült lesz, és egy tragikus esemény végleg megváltoztatja őket.

MERT a film képes meghatni, a kultúra pedig felnyitja a szemünket

MERT a film és a kultúra ideális eszközök közös hátterünk és a köztünk lévő különbségek felfedezéséhez

MERT egységben vagyunk a sokféleségben és az Európai Unió közös terünk

Valeria GOLINO: **MIELE**, Felix van Groeningen: **ALABAMA ÉS MONROE** és Clio Barnard: **THE SELFISH GIANT** alkotásai szerepelnek az Európai Parlament által második alkalommal szervezett LUX FILMNAPOK műsorán.

E három kiváló film együttesen jól tükrözi az európai film gazdagságát, mélységét és szépségét. Mindhárom a társadalmunkat foglalkoztató kérdéseket vet fel, eltérő – realista, fantáziadús, kemény vagy tapintatos – megközelítéssel.

Menjen el, nézze meg e filmeket, és a luxprize.eu honlapon vitassa meg, hogy jogos-e (avagy nem) mások fájdalmának enyhítése olyan helyzetben, amikor nem lehetséges szabad akaratból végzetes döntéseket hozni (MIELE), vagy azt, hogy hogyan reagálnak a társadalom és az intézmények által sorsukra hagyott fiatalok (THE SELFISH GIANT), vagy azt, hogy hogyan ráz meg egy fiatal európai párt egy, az eddigi értékrendszerüket megkérdőjelező tragikus esemény (ALABAMA ÉS MONROE).

28 EURÓPAI ORSZÁGBAN

BELGIQUE / BELGIË
BRUXELLES / BRUSSEL

БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ

ČESKÁ REPUBLIKA
BRNO

DANMARK
KØBENHAVN

DEUTSCHLAND
BERLIN, KÖLN, MÜNCHEN

EESTI
TALLINN

ÉIRE / IRELAND
CORCAIGH / CORK

ΕΛΛΑΔΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ESPAÑA
BARCELONA, GIJON, LANZAROTE, SANTIAGO DE COMPOSTELA, SEGOVIA, SEVILLA

FRANCE
ANGOULÊME, MARSEILLE, STRASBOURG

HRVATSKA
ZAGREB

ITALIA
ROMA, BOLOGNA

ΚΥΠΡΟΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

LIETUVA
VILNIUS, KAUNAS, PANEVĖŽYS

LUXEMBOURG / LUXEMBURG
LUXEMBOURG / LUXEMBURG

MAGYARORSZÁG
BUDAPEST

MALTA
VALLETTA

NEDERLAND
LEIDEN

ÖSTERREICH
WIEN

POLSKA
WARSAWA, WROCŁAW

PORTUGAL
LISBOA

ROMÂNIA
BUCUREȘTI

SLOVENIJA
LJUBLJANA

SLOVENSKO
BRATISLAVA

SUOMI / FINLAND
HELSINGFORS / HELSINKI

SVERIGE
STOCKHOLM

UNITED KINGDOM
LONDON, BELFAST, GLASGOW

NÉZZE MEG,
VITASSA MEG,
SZAVAZZON

@luxprize
#luxprize

WWW.LUXPRIZE.EU

NYILVÁNVALÓ TÉMAVÁLASZTÁS

Valeria Golino filmjének nyilvánvaló témája az eutanázia, amely számos európai országban képezi gyakran konfliktusokkal teli viták tárgyát. Bár az országok egy kisebbben lévő csoportjában, például Belgiumban, Hollandiában vagy Svájcban bizonyos feltételek mellett legális az aktív eutanázia, más országokban ezt többnyire emberölésnek és ezért különösen elítélendő cselekménynek tartják. Több ország, például Norvégia, Finnország, Franciaország vagy Spanyolország többé-kevésbé nyíltan engedélyezi a passzív eutanáziát, azaz azt, hogy a beteg halálának elkerülhetetlensége esetén a beteg kifejezett kérésére megszüntessék az ellátást. Más országok – különösen az erős katolikus hagyományokkal rendelkező Olaszország, Lengyelország, Portugália vagy (az ortodox hagyományú) Görögország – ezzel ellentétben hivatalosan tiltja az eutanázia alkalmazását. Olaszországban, ahol a Miele cselekménye játszódik, az aktív eutanázia bűncselekménynek minősül, amely öttől tizenhat évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható. Mindennek ellenére a kérdés élénk viták tárgyát képezi, és hamar megértjük, hogy Valeria Golino filmje és annak állásfoglalása is ezt a vitát viszi tovább.

Egy ilyen film célja nem csupán az eutanázia legalizálása melletti vagy azzal szembeni egyszerű állásfoglalás: a Miele egy rendkívüli eseményt mutat be, amely éppen a főszereplő meggyőződése és a szükségszerűen összetettebb, ellentmondásosabb, az addig biztosnak hitt dolgokat felborító valóság közötti távolságot bontja le. A viszonylag idős Grimaldi úr ugyanis rövid idő elteltével bejelenti, hogy bár egészséges, egyszerűen nincs kedve tovább élni és öngyilkosságot

készül elkövetni. Ha teljesítené a férfi kívánságát, azzal Irene – ez Miele valódi neve – teljes mértékben megszegné azokat a szabályokat, amelyeknek meg kíván felelni: olyan embereken szeretne segíteni, akiknek a szenvedésére vagy fogyatékoságára sem gyógymód, sem azokat enyhítő kezelés nem létezik.

Bár a fiatal nő megszegi az országában hatályos jogszabályokat, helyettük más, többé-kevésbé kifejezett szabályoknak engedelmessé válik, de ezeknek is megvannak a maguk új határai. El kell-e ismerni azt a jogot, hogy valaki – Grimaldi úr állításának megfelelően – akkor is öngyilkosságot követhessen el, ha már nincs kedve élni? Jogszerű-e segítséget nyújtani ahhoz, hogy valaki ilyen cselekményt követhessen el? Ehhez az erkölcsi vitához kapcsolódik a fiatal nő öntudatra ébredése: egy Grimaldi úrral folytatott beszélgetés során szembeállítja a férfi viselkedését mindazok magatartásával, akiket az elmúlt három évben a halálba segített, de akik mélyen belül élni szerettek volna, jöllehet a rájuk mért szenvedést már nem tudták elviselni...

Így a különböző szabályok – legyenek azok a társadalom vagy az egyes személyek által önmagukkal szemben támasztott szabályok – kérdése kerül a film középpontjába. Amikor Mielében tudatosul, hogy akarata ellenére megsértett egy általa alapvetőnek tartott törvényt, Irene nem képes többé betartani a „tevékenységére” megállapított egyszerű szabályokat (ne használjon a lehetséges jövőbeli történésekre utaló olyan szavakat mint „vizontlátásra” vagy „nem szeretne még...?”). Emellett szembesül büntársa vagy felbujtója reakciójával, aki Grimaldi úr esetének megemlézésekor egyszerűen azt válaszolja, hogy „nincsenek szabályok!”. Az előírások és a törvények szó szoros értelmében vett hiánya elviselhetetlené válik a fiatal nő számára.

A film így a főszereplő kétségein keresztül a nyugati társadalmakat vezérlő normák kérdését veti fel, amely társadalmakban valamennyi jogszabályról demokratikus vitát folytatnak, és ahol semmilyen transzcendentális hatóság, semmilyen hagyomány vagy (erkölcsi, politikai vagy egyéb) hatalom nem kényszeríthető rá valamennyi személyre. Ezzel egyidejűleg azonban az elismert norma hiánya, a szó legerőteljesebb értelmében vett konfliktus, amely Irenét is szembehelyezi Grimaldi úrral, sokak számára szinte már elviselhetetlené váló bizonytalanságot, sőt szorongást szül. Irene nem engedi, hogy az idős férfi szabadon döntsön, épp ellenkezőleg: meg akarja győzni arról, hogy tegyen le öngyilkossági szándékáról. És bár végül átnyújtja a lánynak az altatót tartalmazó üvegcsét, a férfi film végén bekövetkező mellbevágó öngyilkossága egyben annak is jele, hogy a fiatal nő kudarcot vallott abban, hogy legfelsőbb elveit és meggyőződéseit mással szemben érvényesítse... A film ezáltal meglehetősen pesszimista módon hangsúlyozza az alapvető ellentét fennmaradását, akár olyan személyek között, mint Irene és Grimaldi, vagy a beteg fivér és a testvére döntésén mélységesen felháborodó nővér közötti szembenállást megtapasztaló családon belül, vagy akár az európai államok között, hiszen az eutanáziával kapcsolatban két olyan szomszédos ország, mint Svájc és (a filmben bemutatott) Olaszország is alapjaiban eltérő politikát folytat.

„LÉTKÉRDÉS”?

Túl azon, hogy az életük végén járó vagy nagy fájdalmakban szenvedő személyek kegyes halála jogszerű-e vagy sem, Grimaldi úr azon szándéka, hogy véget vessen az életének, közvetett módon arra készíti Irenét, hogy rákérdezzen a létezés, a mérnök, a saját vagy bármely más ember létezésének értelmére.

-1-

Mi értelme az életnek – teszi fel a kérdést az idős úr –, ha már nem vágyunk semmire, ha már semmihez nincs kedvünk...

Márpedig úgy tűnik, hogy Irene e kérdésre válaszul nem tud valódi érveket felsorakoztatni, és önmaga létezését is bizonyos üresség, az élni akarás melletti valóban pozitív érvek viszonylagos hiánya jellemzi. A családja például egyedül az apjára korlátozódik, de még neki is hazudik törvénytelen tevékenységéről, amely úgy tűnik, nem hagy teret olyan valódi munkának, amelybe a fiatal lány energiát fektethetne: jöllehet Irene valóban személyes erkölcsi meggyőződésének megfelelően jár el, nehezen képzelhető el, hogy ebben semmilyen szerepet nem játszik a nyereségvágy, amikor Olaszországban Dél-Európa más országaihoz hasonlóan jelentős a fiatalok munkanélkülisége²... És amikor Grimaldi úr megkérdezi tőle, hogy vannak-e „tervei, ambíciói”, kizárólag a jelenlegi „tevékenységéről” beszél, és semmilyen karrierkilátásról nem tesz említést.

Emellett két férfival folytat viszonyt, azonban e kapcsolatokról hiányzik a valódi szenvedély, tele vannak többé-kevésbé súlyos hazugságokkal, és korántsem nevezhetők kielégítőnek. A jelek szerint e kapcsolatok egyike sem vezet családalapításhoz vagy akár gyermekszületéshez; ugyanakkor erőteljesen jelen van a boldog családi múlt, jöllehet ezek a kisgyermek Irene emlékei, akit apja és még életben lévő anyja vesz körül egy téli kiránduláson. Mindemellett azt is észrevehetjük, hogy Irene körül nincs olyan közösség, amely valamilyen támogatást nyújtana számára.

Filmművészeti szempontból a rendezés a szereplők elszigeteltségét hangsúlyozza, akiket – egyfajta akadályt képező – képernyőkön, üveglapokon és ablakokon keresztül mutat a kamera, mintegy

távolságot teremtve a nézők és különösen Irene között. Ehhez hasonlóan a hordozható zenelejátszókból szóló zene is elszigeteli a fiatal nőt, aki a közönyös emberek között egyedül járja az utcákat.

Ez a látható magány kétségtelenül a nyugati társadalmakat jellemző növekvő individualizmus egyik hatásának tekinthető, hiszen e társadalmakra különösen rányomja a bélyegét a nagyobb politikai és vallási ideológiák és a szocializációt biztosító alapvető intézmények – így a család, a szakszervezet vagy az iskola³ – szerepének csökkenése. Azonban az egyének ebből fakadó megnövekedett szabadsága egyben új nehézséget is okoz: értelmet kell adni vagy találni egyéni létezésünkre, különösen az olyan válságos pillanatokban, mint amilyeneket Grimaldi úr döntése is előidézett.

Bár nem közvetlenül e válságos helyzetre adott válaszról van szó, az Irenét feltöltő egyetlen valódi szenvedély az intenzív sport, a biciklizés és különösen a tengerben való úszás. Az, hogy magányosan, a jeges vízben úszóruhában úszva is kitart e sport mellett, kétségtelenül a fiatal nő lelki igénybevételét fejezi ki, aki e tevékenység közben választ talál félelmeire (amelyek ugyan nem hangzanak el, de szemmel láthatóan jelen vannak az eutanázia elkövetésekor). De ebben az esetben is olyan sportról van szó, amelyet egyedül űz, anélkül, hogy másokkal kapcsolatba kerülne.

Paradox módon Grimaldival próbál valóban emberi, a bizalmon és az elhagyatottságon alapuló kapcsolatot teremteni, különösen a fogyatékkal élő fiatalember halálát követően, ami mélyen felkavarja Irenét. A nő megosztja kételyeit Grimaldi úrral, és végül a karjai között sírásban tör ki. Irene nem tudja megakadályozni a mérnök öngyilkosságát, aminek újra fel kellene élesztenie a létezéssel kapcsolatos említett félelmeket, azonban

az isztambuli Szulejmán-mecsetnél tett látogatásakor megtalálja a végső, csaknem varázslatos választ. A nézők kétségtelenül szabadon értelmezhetik a jelenetet, amikor a felfelé szálló légáramlat – amelyről Grimaldi úr beszélt – felkap egy papírlapot, de az minden bizonnyal a kiábrándult világban megcsillanó remény jeleként értelmezhető.

Michel Condé
Les Grignoux (Liège, Belgium)
<http://www.grignoux.be>

¹ Ez a név olaszul mézet jelent.
² 2011-ben a 25 év alatti fiatalok munkanélküliségi rátája Olaszországban és Portugáliában meghaladta a 40%-ot, míg Spanyolországban, Görögországban és Horvátországban 50%-nál is magasabb volt.
³ François Dubet, *Le Déclin de l'institution (Az intézmények hanyatlása)*, Párizs, Seuil, 2002.

NÉHÁNY MEGVITATANDÓ KÉRDÉS

- *Miele/Irene*: a fiatal nő világa kezdetben teljesen elzártnak tűnik. Ez a két, alapvetően különválasztott világ azonban szép lassan átjárja egymást. Milyen okok állhatnak e fokozatos „keveredés” mögött?
- A Mielében fontos szerepet játszik a zene, amely különösen az öngyilkosságban való közreműködést bemutató jeleneteket kíséri végig. Alkalmazása azonban kétségtelenül nem merül ki ebben. Milyen értéket tulajdonítanak a szereplők a zenének? Miért tűnik különösen nélkülözhetetlennek a haldoklók elkíséréséhez?

-3-

-4-